

lighed, hvorved de fleste Foredragsholdere udmærkede sig — der var ingen kvindagtig Vrøvlen eller Mangel paa Disciplin. Men der manglede alligevel noget over det hele, maaske man kan kalde det Liv og Stemning. Der diskuteredes vel med en jævn Interesse, men uden al Lidenskab (sikkert meget forskellig fra den franske Kongres). Her var intet, der paa nogen Maade kunde forarge, men heller intet, der kunde begejstre. De tyske Kvinder vidste paa en Prik, hvad de turde sige, og hvad de helst skulde tie stille med i deres vel organiserede og militaristiske Stat. Og al denne borgerlige Pænhed syntes at lægge Bidsel paa de fremmede, thi ogsaa de blev afdæmpede og forsigtige. Men det maa indrømmes, at det sikkert var klogt af de tyske Kvinder at holde det hele inden for en noget snæver Ramme, de har sikkert gavnet deres Sag derved. Kun blev det derved nok saa meget de private selskabelige Sammenkomster som den officielle Kongres, der bragte det største Udbytte.

Om de enkelte Forhandlinger har vel „Kvinden og Samfundet“s Læsere allerede læst i Dagspressen. — Her kun et Par Ord om de tyske Kvinders Arbejde i Kvindesagen.

Der findes en Mængde Kvindeforeninger i de forskellige tyske Byer, de er nu vel organiserede og har sluttet sig sammen i „Den almindelige tyske Kvindeforening“. Paa dennes Program staar i første Linie: Arbejdet for at skaffe Kvinder Adgang til Erhverv, til Selvstændighed og økonomisk Uafhængighed. — Herfor arbejdes gennem Foredrag, gennem Avisartikler og ved at støtte Kvinder, der trænger til Hjælp under deres Uddannelse. — Spurgte man, om der var tænkt paa kommunal eller politisk Stemmeret, smilede de kun og sagde: satte vi det paa vort Program, var vi umulige med det samme. De tyske Kvinder arbejder energisk — udfolder et kolossalt stærkt organiseret Velgørenhedsarbejde, men de er forsigtige og fornuftige, de ere beskedne i deres Fordringer udadtil, og nøjes med det opnaaelige. De indser, at den materielle Selvstændighed er et Middel til at naa den aandelige Selvstændighed og Personlighedens frie Udvikling.

De amerikanske, engelske og finske Kvinder er aabenbart naaet videst frem. De gjorde Indtryk af at være „anerkendte“ i Samfundet. De led ikke under Trykket af at være stærkt kritiserede „Undtagelser“. Det var tydeligt, at det i deres Lande ikke længere er et Spørgsmaal, der behøver at diskuteres, hvor vidt enhver Mand eller Kvinde skal have Lov frit at vælge, hvad Arbejde han eller hun tror sig egnet til. Man overlader det ganske roligt til det enkelte Menneske selv at passe paa, at han eller hun ikke tager fejl af sine Evner og kommer paa en gal Hylde.

I Berlin har 6 unge Piger i Aar taget Studentereksamen, det er de første fra Helene Langes Gymnasium — overhovedet de første i Berlin. Men det er blevet dem nægtet at lade sig immatrikulere